

De ziekte van Alzheimer

De Duitse neuropatholoog en psychiater Alois Alzheimer is vooral bekend als ontdekker van de naar hem vernoemde ziekte. Hij werd in 1864 geboren in het Beierse stadje Marktbreit en studeerde geneeskunde aan de universiteiten van Aschaffenburg, Tübingen, Berlijn en Würzburg. In Würzburg behaalde hij op 23-jarige leeftijd de medische graad op een proefschrift over oorsmeerklieren van 17 pagina's. Een jaar later voegde hij zich bij de staf van het stedelijk geestelijk verpleeghuis in Frankfurt am Main, genaamd Städtische Irrenanstalt. Hier begon hij zijn studie Psychiatrie en stortte hij zich volledig op zijn grote interesse, de neuropathologie.

In het verpleeghuis kwam hij in contact met de bekende neuroloog Franz Nissl, die hem motiveerde op systematische wijze pathologische aandoeningen van de hersenen te onderzoeken. Samen deden zij uitgebreid onderzoek naar de normale toestand en de pathologie van het zenuwstelsel, in het bijzonder van de hersenschors. Alzheimers enorme toewijding aan het histologisch onderzoek en de minutieuze manier waarop hij dat uitvoerde, leidden samen met de sprankelende creativiteit van Nissl tot belangwekkende publicaties, zoals het zesdelige werk 'Histologische und histopathologische Arbeiten über die Grosshirnrinde' (1906-1918). Er ontstond een hechte vriendschap tussen de 2 wetenschappers die overdag met patiënten bezig waren en 's avonds en 's nachts achter een microscoop zaten.

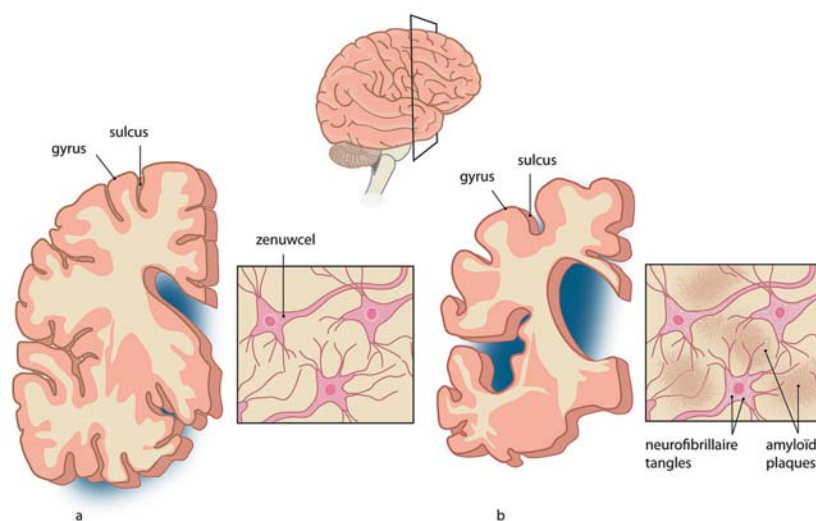
In 1902 werd Alzheimer naar de universiteitskliniek in Heidelberg gehaald, waar hij opnieuw met Nissl samenwerkte. Een jaar later verhuisde hij naar München, samen

met Emil Kraepelin die wordt beschouwd als de grondlegger van de hedendaagse psychiatrie, psychofarmacologie en genetica van de psychiatrie. Daar raakte hij vertrouwd met de differentiële diagnostiek van progressieve verlammingen. In 1908 volgde de benoeming tot buitengewoon hoogleraar en directeur van het klinisch anatomisch laboratorium. Het laboratorium verwierf snel een internationale reputatie en werd een ontmoetingsplaats voor veel belangrijke onderzoekers. De jaren in München waren Alzheimers beste jaren. In die periode beschreef hij onder meer de ziekte die naar hem is vernoemd en de veranderingen in de hersenen bij arteriosclerose en het verlies van zenuwcellen in het corpus striatum (in de hersenen) bij de ziekte van Huntington. Studenten uit verscheidene landen bezetten constant de 20 plaatsen in zijn laboratorium. Alzheimer pendelde tussen de diverse microscopische werkplekken, waar hij uitvoerig de tijd nam voor iedere student om uit te leggen wat er door de microscoop was te zien. Voor studenten was het iets onvergetelijks om te zien hoe Alzheimer zich met zijn grote hoofd over de microscoop boog, met zijn knijpbril aan een koord om zijn nek en met een sigaar in zijn mond die hij altijd aan de kant legde als hij aan zijn uitleg begon. Het verhaal gaat dat aan het einde van de dag bij elke werkplek een sigarenstomp lag. In 1912 tekende keizer Wilhelm II, tevens koning van Pruisen, voor Alzheimer een akte van benoeming tot professor in de psychiatrie aan de Universiteit van Breslau, het huidige Wrocław in Polen. Doordat zijn gezondheid Alzheimer in de steek liet, kon hij zijn onderzoek en zijn klinische werk niet voortzetten. Hij stierf op 51-jarige leeftijd door hartfalen na endocarditis.

De postmortemdiagnose van de ziekte van Alzheimer is tegenwoordig nog steeds gebaseerd op de onderzoeksmethoden die Alzheimer in 1906 toepaste. Dat is opmerkelijk in het licht van de ontwikkelingen van onderzoeksmethoden bij andere ziekten en het zegt veel over de kwaliteit van de ontdekkingen en de werkwijzen van Alzheimer.

Bron

Sterpellone L. I protagonisti della Medicina. Rome: Antonio Delfino editore, 2000.

De hersenen van een gezond persoon (a) en de hersenen van een patiënt met de ziekte van Alzheimer (b).